

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-113-8-35>

**ПЕРСПЕКТИВИ ВИКОРИСТАННЯ
RANUNCULUS ACRIS У ФАРМАЦІЇ**

Юзьків С. Л.

*студент кафедри технології біологічно активних сполук,
фармації та біотехнології
Національний університет «Львівська політехніка»*

Карпюк В. Р.

*аспірант кафедри технології біологічно активних сполук,
фармації та біотехнології
Національний університет «Львівська політехніка»*

Червцова В. Г.

*кандидат біологічних наук,
доцент кафедри технології біологічно активних сполук,
фармації та біотехнології
Національний університет «Львівська політехніка»*

Конечна Р. Т.

*кандидат фармацевтичних наук,
доцент кафедри технології біологічно активних сполук,
фармації та біотехнології
Національний університет «Львівська політехніка»
м. Львів, Україна*

З кожним роком набувають популярності лікарські засоби рослинного походження. Перспективною рослиною, яка використовується в народній медицині в багатьох країнах світу і при подальшому дослідженні може бути використана у фармацевтичній і біотехнологічній промисловості є рослина родини *Ranunculaceae* (Жовтицеві) – *Ranunculus acris* (Жовтець їдкий).

Метою нашого дослідження є аналіз сучасних літературних джерел та огляд актуальних наукових досліджень, щодо вивчення та застосування *Ranunculus acris* у фармації та біотехнології.

Ranunculus acris (Жовтець їдкий) – багаторічна трав'яниста рослина, що досягає у висоту 25–75 см. Прикореневі й нижні стеблові листки – черешкові, п'ятикутні, пальчатороздільні, з видовженоромбічними част-

126

ками, цілокраї або зубчасті; верхні листки – сидячі, трироздільні. Квітки одиничні, двостатеві, правильні, п'ятироздільні, з золотаво-жовтими блискучими пелюстками. Плід – збірний, із сім'янок, головчастий. Цвіте у травні – серпні. Розмножується як вегетативно, так і насінням. Ростає на луках, лісових галявинах і узліссях майже по всій території України, крім південної частини Степу [1, 2].

Лікарською рослинною сировиною, що містить цінні біологічно активні речовини, є трава *Ranunculus acris*, яка містить алкалоїди (0,1 %), дубильні речовини (2, 6 %), γ -лактони (ранункулін, анемонін, протоанемонін), сапоніни, вітаміни (аскорбінова кислота, каротин), флавонові та серцеві глікозиди [1]. Квіти *Ranunculus acris* містять похідні жирних кислот (гексилацетат, цис-3-гексенілізовалерат, цис-3-гексенілацетат, 2-гексенілацетат, цис-3-гексенол, гептанол, октанол, протоанемонін), ізопреноїди (монотерпени, цис- β -оцимен, транс- β -оцимен, транс- β -оцимен епоксид, оксид ліналуолу), сесквітерпени (гермакрен-D, каріофілен, β -селінен, α -фарнезен, цис- α - бергамотен, транс- α -бергамотен), бензеноїди (метоксibenзол, метил 2-гідроксibenзоат, 2-фенілетанол) [8].

Траву збирають під час цвітіння рослини у травні – червні. Рослина неофіційна.

Експериментальними дослідженнями та клінічними спостереженнями з'ясовано, що рослина має антибактеріальні, антивірусні, антиглікозичні, епітелізуючі та протитуберкульозні властивості.

Використовують жовтець в основному як зовнішній засіб для лікування ран, інфікованих дерматозів та туберкульозу шкіри. Внутрішньо, в невеликих дозах, відвар квіток використовували при захворюваннях печінки [1].

Жовтець їдкий використовується для лікування в народній медицині корінними американцями. Рослину використовують при абсцесах, сік використовують як заспокійливий засіб. Поширеним є використання *Ranunculus acris* як знеболювального засобу при головних болях а також застосування настою коренів при проносі [4].

Ranunculus acris використовується в народній медицині і інших країн. Так, в Польщі, відвар листя застосовувався для лікування екземи [5]. В Казахстані, свіжа рослина використовується в гомеопатії при шкірних захворюваннях, подагрі, невралгії та туберкульозі [6]. Народна медицина Італії зазначає застосування рослини як блювотного засобу у разі отруєння [7].

Проте, слід пам'ятати і про застереження при використанні рослини, оскільки глікозиди, що входять до складу комплексу біологічно активних

речовин викликають подразнення шкіри, почервоніння, свербіж і навіть набряки.

Висновок. *Ranunculus acris* має широкий спектр застосування в народній медицині і містить різноманітний хімічний склад. Враховуючи вище сказане, *Ranunculus acris* при подальшому дослідженні може бути використана у фармацевтичній і біотехнологічній промисловості.

Література:

1. Жовтець їдкий // Лікарські рослини : енциклопедичний довідник / за ред. А. М. Гродзінського. Київ : Видавництво «Українська Енциклопедія» ім. М. П. Бажана, Український виробничо-комерційний центр «Олімп», 1992. С. 162.
2. Harper, J. L. *Ranunculus Acris* L. The Journal of Ecology, Vol. 45, No. 1 (Apr., 1957), P. 289.
3. Проничкина А. А., Лебедев А. Н. Сорные лекарственные растения Средней полосы европейской части России. *Лікарське рослинництво: від досвіду минулого до новітніх технологій: праці 2 міжнар. наук.-практ. інтернет-конф. (Полтава, 15-16 травня 2014 р.)*. Полтава, 2014. С. 63.
4. *Ranunculus acris* // Wikipedia, the free encyclopedia. URL: https://en.wikipedia.org/wiki/Ranunculus_acris (дата звернення 28.06.2021).
5. *Jaskier ostry* // Wikipedia, wolna encyklopedia. URL: https://pl.wikipedia.org/wiki/Jaskier_ostry
6. Павлов Н. В. Растительное сырьё Казахстана. М., 1947
7. https://it.wikipedia.org/wiki/Ranunculus_acris#Usi *Ranunculus acris* // Da Wikipedia, l'enciclopedia libera. URL: https://it.wikipedia.org/wiki/Ranunculus_acris#Usi (дата звернення 28.06.2021).
8. Bergström, G., H. E. M. Dobson, I. Groth. 1995. Spatial fragrance patterns within the flowers of *Ranunculus acris* (Ranunculaceae). *Plant Systematics and Evolution*, 195 (3-4), 221–242.